

สรุป และขอเสนอแนะ

หนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์นี้ เป็นหนังสืออ้างอิงที่พิมพ์ในประเทศไทย โดยผู้จัดทำอย่างประชากรจากหนังสืออ้างอิงที่มีในหอสมุดแห่งชาติ และหนังสืออ้างอิงที่มีอยู่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ อีก 12 แห่ง รวมเป็นหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ทั้งสิ้น 378 ชื่อเรื่อง ผู้วิจัยได้ประเมินคุณค่าหนังสืออ้างอิงเหล่านี้ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น โดยได้ศึกษาและรวบรวมเกณฑ์ต่าง ๆ มาจากตำราและเอกสารภาษาต่างประเทศ แล้วนำเกณฑ์เหล่านั้นมาปรับปรุงใหม่ให้เหมาะสมที่จะนำมาใช้ประเมินคุณค่าหนังสืออ้างอิง

เพื่อศึกษาว่าหนังสืออ้างอิงแต่ละประเภท และแต่ละเล่มมีคุณภาพอยู่ในระดับใด และมีคุณภาพโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับใด ทั้งนี้ถือว่าหนังสืออ้างอิงที่ไค้คะแนนคุณภาพตั้งแต่ร้อยละ 60 ขึ้นไป จากการวิเคราะห์คุณภาพของหนังสือ ^{มีคุณภาพดีสูง} ผู้วิจัยพบว่าหนังสืออ้างอิงส่วนใหญ่ร้อยละ 84.66 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ เป็นหนังสืออ้างอิงที่มีคุณภาพดี ตามเกณฑ์ (หนังสืออ้างอิงเหล่านี้ไค้คะแนนคุณภาพเกินร้อยละ 60) ส่วนหนังสืออ้างอิงอีกร้อยละ 15.34 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ ยังเป็นหนังสือที่มีคุณภาพไม่ดีตามเกณฑ์ (ไค้คะแนนคุณภาพไม่ถึงร้อยละ 60)

ถึงแม้ว่าหนังสืออ้างอิงส่วนใหญ่จะเป็นหนังสือที่มีคุณภาพตรงตามเกณฑ์ก็ตาม แต่โดยเฉลี่ยแล้วคุณภาพของหนังสือยังอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก จึงจะเห็นได้ว่าหนังสืออ้างอิงร้อยละ 55.03 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์มีคะแนนคุณภาพอยู่ในระดับร้อยละ 60 - 69 และหนังสืออ้างอิงที่ไค้คะแนนคุณภาพตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไปนั้น มีจำนวนน้อยมาก คือมีเพียงร้อยละ 4.76 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์เท่านั้น นอกจากนี้คะแนนคุณภาพโดยเฉลี่ยของหนังสืออ้างอิงแต่ละประเภท ก็ยังอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก จึงรายละเอียดที่จะกล่าวต่อไป

คุณภาพของหนังสืออ้างอิง

พจนานุกรม พจนานุกรมที่นำมาวิเคราะห์มีจำนวนทั้งสิ้น 199 ชื่อเรื่อง หรือ ร้อยละ 52.64 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ พจนานุกรมที่มีคุณภาพดีที่สุดได้คะแนนคุณภาพร้อยละ 88.00 พจนานุกรมที่มีคุณภาพต่ำสุดได้คะแนนคุณภาพร้อยละ 46.00 พจนานุกรมที่นำมาวิเคราะห์ทั้งหมดนี้ได้คะแนนคุณภาพโดยเฉลี่ยร้อยละ 64.62 พจนานุกรม ร้อยละ 87.94 ของพจนานุกรมที่นำมาวิเคราะห์เป็นพจนานุกรมที่มีคุณภาพดีตามเกณฑ์ ส่วนพจนานุกรมที่ยังมีคุณภาพไม่ดีตามเกณฑ์นี้มีร้อยละ 12.06 ของพจนานุกรมที่นำมา วิเคราะห์ทั้งหมด สำหรับพจนานุกรมเล่มที่มีคุณภาพดีที่สุดได้แก่ So Sethaputra.

New Model English-Thai Dictionary, Library Edition, Bangkok :

Thai Watana Panich, 1970. และ So Sethaputra. New Model Thai-English Dictionary, Library Edition, Bangkok : Thai Watana Panich, B.E. 2516,

ในค่านคุณภาพส่วนประกอบแต่ละด้านของพจนานุกรมนั้นปรากฏว่า ส่วนประกอบ ด้านผู้จัดทำ เนื้อเรื่อง ความน่าเชื่อถือ การจัดลำดับเรื่องและลักษณะเฉพาะของ พจนานุกรม มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนประกอบด้านผู้พิมพ์โฆษณา ปีที่พิมพ์ รูปเล่ม และการพิมพ์ มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนประกอบด้านเครื่องช่วยค้นและลักษณะ พิเศษของพจนานุกรมมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ยังไม่ดีนัก

พจนานุกรมที่นำมาวิเคราะห์นี้ประกอบด้วย พจนานุกรมภาษา พจนานุกรม ศัพท์สะแลง พจนานุกรมคำพ้อง ความหมายและคำตรงข้าม พจนานุกรมเฉพาะวิชา และพจนานุกรมเบ็ดเตล็ด และเมื่อนำพจนานุกรมเหล่านี้มาแยกออกตามสาขาวิชาแล้ว ปรากฏว่า มีพจนานุกรมในสาขาวิชาภาษามากที่สุด คือมีถึงร้อยละ 58.00 ของพจนานุกรมที่นำมาวิเคราะห์ ส่วนในสาขาวิชาที่มีการจัดทำพจนานุกรมน้อยที่สุดนั้น ได้แก่สาขา วิชาความรู้ทั่วไป และปรัชญา ในแต่ละสาขามีจำนวนเพียงร้อยละ 0.50 ของพจนานุกรม ที่นำมาวิเคราะห์ทั้งหมดเท่านั้น

บรรณานุกรม บรรณานุกรมที่นำมาวิเคราะห์มีจำนวนทั้งสิ้น 70 ชื่อเรื่องหรือ ร้อยละ 18.51 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ บรรณานุกรมเล่มที่มีคุณภาพดีที่สุด ไค้คะแนนคุณภาพร้อยละ 80.00 บรรณานุกรมที่มีคุณภาพต่ำสุดไค้คะแนนคุณภาพร้อยละ 48.00 บรรณานุกรมที่นำมาวิเคราะห์ทั้งหมดนี้ ไค้คะแนนคุณภาพโดยเฉลี่ยร้อยละ 67.20 บรรณานุกรมร้อยละ 88.71 ของบรรณานุกรมที่นำมาวิเคราะห์ เป็นบรรณานุกรมที่มีคุณภาพดีตามเกณฑ์ ส่วนบรรณานุกรมที่ยังมีคุณภาพไม่ดีตามเกณฑ์นั้นมีร้อยละ 14.29 ของบรรณานุกรมที่นำมาวิเคราะห์ สำหรับบรรณานุกรมที่มีคุณภาพดีที่สุดนั้นไค้ แก่ Thrombly, Woodsworth. Thai Government and Its Setting... Bangkok : NIDA, 1967.

ในค่านคุณภาพส่วนประกอบแต่ละค่านของบรรณานุกรมนั้นปรากฏว่า ส่วนประกอบ ค่านลักษณะเฉพาะของบรรณานุกรม มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ส่วนประกอบค่านผู้จัดทำ ผู้พิมพ์โฆษณา เนื้อเรื่อง ความน่าเชื่อถือ และการจัดลำดับเรื่อง มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ ดี ส่วนประกอบค่านปีที่พิมพ์มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนประกอบค่านเครื่องหมาย คน รูปเล่มและการพิมพ์ และลักษณะพิเศษของบรรณานุกรม มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ยัง ไม่นิดนัก

บรรณานุกรมที่นำมาวิเคราะห์นี้ประกอบด้วยบรรณานุกรมแห่งชาติ บรรณานุกรม เฉพาะวิชา และบรรณานุกรมเลือกสรร และเมื่อนำบรรณานุกรมเหล่านี้มาแยกออกตาม สาขาวิชาแล้วปรากฏว่า มีบรรณานุกรมในสาขาวิชาความรู้ทั่วไปมากที่สุด คือมีถึงร้อย ละ 35.71 ของบรรณานุกรมที่นำมาวิเคราะห์ ส่วนในสาขาวิชาที่มีการจัดทำบรรณานุกรม น้อยที่สุดนั้น คือบรรณานุกรมวิชาเฉพาะในสาขาวิชาศาสนา และวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ ในแต่ละสาขาวิชามีเพียงร้อยละ 1.43 ของบรรณานุกรมที่นำมาวิเคราะห์เท่านั้น และ ไม่ปรากฏว่ามีการจัดทำบรรณานุกรมเพื่อช่วยการค้นคว้าในสาขาวิชาปรัชญาและศิลปะเลย

นามานุกรม นามานุกรมที่นำมาวิเคราะห์มีจำนวนทั้งสิ้น 57 ชื่อเรื่อง หรือ ร้อยละ 15.67 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ นามานุกรมเล่มที่มีคุณภาพดีที่สุดได้คะแนนคุณภาพร้อยละ 86.00 นามานุกรมเล่มที่มีคุณภาพต่ำสุดได้คะแนนคุณภาพร้อยละ 50.00 นามานุกรมที่นำมาวิเคราะห์ทั้งหมดนี้ได้คะแนนคุณภาพเฉลี่ยร้อยละ 65.72 นามานุกรมร้อยละ 80.70 ของนามานุกรมที่นำมาวิเคราะห์เป็นนามานุกรมที่มีคุณภาพดีตามเกณฑ์ ส่วนนามานุกรมที่ยังมีคุณภาพไม่ดีตามเกณฑ์นั้นมีร้อยละ 19.30 ของนามานุกรมที่นำมาวิเคราะห์และนามานุกรมที่มีคุณภาพดีที่สุดในนี้ได้แก่ Siam Directory. Bangkok : Consumer International, 1955- และ Thailand Yearbook. Bangkok : Temple Publication Services, 1964 -

ในค่านคุณภาพส่วนประกอบแต่ละค่านของนามานุกรมนั้น จะเห็นได้ว่าส่วนประกอบค่านผู้จัดทำ ผู้พิมพ์โฆษณา ปีที่พิมพ์ ความน่าเชื่อถือ และลักษณะเฉพาะของนามานุกรมมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนประกอบค่านเนื้อเรื่อง การจัดลำดับเรื่อง รูปเล่มและการพิมพ์มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และส่วนประกอบค่านเครื่องช่วยคนมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ยังไม่ดีนัก

นามานุกรมที่นำมาวิเคราะห์นี้ประกอบด้วย นามานุกรมท้องถิ่น นามานุกรมหน่วยงานของรัฐบาล นามานุกรมสถาบัน นามานุกรมวิชาชีพ และนามานุกรมทางการค้า และเมื่อนำนามานุกรมเหล่านี้มาแยกออกตามสาขาวิชาก็ปรากฏว่า มีการจัดทำนามานุกรมในสาขาวิชาสังคมศาสตร์มากที่สุด คือมีถึงร้อยละ 43.85 ของนามานุกรมที่นำมาวิเคราะห์ ส่วนในสาขาวิชาที่มีการจัดทำนามานุกรมน้อยที่สุดนั้นได้แก่ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์และศิลปะ ในแต่ละสาขาวิชาที่มีการจัดทำนามานุกรมเพียงร้อยละ 1.75 ของนามานุกรมที่นำมาวิเคราะห์ทั้งหมดเท่านั้น

สารานุกรม สารานุกรมที่นำมาวิเคราะห์มีจำนวนทั้งสิ้น 19 ชื่อเรื่อง หรือ ร้อยละ 5.02 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ สารานุกรมเล่มที่มีคุณภาพดีที่สุดในนี้ได้คะแนนคุณภาพร้อยละ 80.00 สารานุกรมเล่มที่มีคุณภาพต่ำสุดได้คะแนนคุณภาพร้อยละ

50.00 สารานุกรมที่นำมาวิเคราะห์ทั้งหมดนี้ได้คะแนนคุณภาพโดยเฉลี่ยร้อยละ 62.86 สารานุกรมจำนวน 13 ใน 19 ชื่อเรื่อง เป็นสารานุกรมที่มีคุณภาพดีตามเกณฑ์ และ สารานุกรมอีก 6 ใน 19 ชื่อเรื่องยังมีคุณภาพไม่ดีตามเกณฑ์ ส่วนสารานุกรมชุดที่มีคุณภาพดีที่สุดนั้น ได้แก่ สารานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พระนคร : ราชบัณฑิตยสถาน, 2498.

ในค่านิยามคุณภาพส่วนประกอบแต่ละค่านของสารานุกรมนั้น ปรากฏว่า ส่วนประกอบ คำนวณผู้จัดทำ ปีที่พิมพ์ เนื้อเรื่อง การจัดลำดับเรื่อง และลักษณะเฉพาะของสารานุกรม มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนประกอบค่านผู้พิมพ์โฆษณา และความน่าเชื่อถือมีคุณภาพอยู่ใน เกณฑ์ปานกลาง ส่วนประกอบค่านเครื่องช่วยคน รูปเล่มและการพิมพ์ และลักษณะ พิเศษของสารานุกรม มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ยังไม่ดีนัก

สารานุกรมที่นำมาวิเคราะห์นี้ประกอบด้วยสารานุกรมเฉพาะวิชา 13 ชื่อเรื่อง สารานุกรมทั่วไป 4 ชื่อเรื่อง และสารานุกรมสำหรับเด็ก 2 ชื่อเรื่อง นอกจากนี้ยังปรากฏ ว่ามีสารานุกรมอีก 3 ชุด ยังจัดทำไม่เสร็จสิ้น เองมีการจัดทำต่อเนื่องอยู่เสมอได้แก่ สารานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน สารานุกรมสำหรับเยาวชน และ สารานุกรมไทย (ของอุทัย สินธุสาร)

ครุชนิและสาระสังเขป ครุชนิและสาระสังเขปที่นำมาวิเคราะห์นี้มีจำนวน ทั้งสิ้น 13 ชื่อเรื่อง หรือร้อยละ 3.43 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ที่ครุชนิเล่มที่มี คุณภาพดีที่สุดได้คะแนนคุณภาพร้อยละ 80.00 ครุชนิเล่มที่มีคุณภาพต่ำสุดได้คะแนนคุณภาพ ร้อยละ 48.00 ครุชนิและสาระสังเขปที่นำมาวิเคราะห์ทั้งหมดนี้ได้คะแนนคุณภาพโดย เฉลี่ยร้อยละ 64.30 ครุชนิจำนวน 7 ใน 13 ชื่อเรื่องเป็นครุชนิที่มีคุณภาพดีตาม เกณฑ์ และครุชนิที่ยังมีคุณภาพไม่ดีตามเกณฑ์นั้นมีจำนวน 6 ใน 10 ชื่อเรื่อง ส่วนครุชนิที่มี คุณภาพดีที่สุดนั้นได้แก่ ธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัย. หอสมุดกลาง ครุชนิราชกิจจา- นุเบกษา (แผนกกฎหมาย) เล่ม 81-85... กรุงเทพฯ, 2514.

ในค่านคุณภาพส่วนประกอบแต่ละค่านของกรรมนี้และสาระสังเขปนั้นปรากฏว่า ส่วนประกอบค่านผู้จัดทำ ผู้พิมพ์โฆษณา เนื้อเรื่อง ความน่าเชื่อถือ การจัดลำดับเรื่อง และลักษณะเฉพาะของกรรมนี้มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนประกอบค่านปีที่พิมพ์และลักษณะพิเศษของกรรมนี้ มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนประกอบค่านเครื่องช่วยคน รูปเล่มและการพิมพ์มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ยังไม่ดีนัก

กรรมนี้และสาระสังเขปที่นำมาวิเคราะห์ประกอบด้วย กรรมนี้วารสาร กรรมนี้หนังสือกฎหมาย และสาระสังเขป ส่วนใหญ่เป็นกรรมนี้ของสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชา สังคมศาสตร์ ส่วนในสาขาวิชาอื่น ๆ นั้น มีการจัดทำกรรมนี้และสาระสังเขปน้อยมาก

อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ที่นำมาวิเคราะห์มีจำนวนทั้งสิ้น 10 ชื่อเรื่อง หรือร้อยละ 2.64 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ เล่มที่มีคุณภาพดีที่สุดได้คะแนนคุณภาพร้อยละ 80.00 อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ เล่มที่มีคุณภาพต่ำที่สุดได้คะแนนคุณภาพร้อยละ 58.00 อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ที่นำมาวิเคราะห์ทั้งหมดนี้ได้คะแนนคุณภาพโดยเฉลี่ยร้อยละ 64.20 อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ จำนวน 9 ใน 10 ชื่อเรื่อง เป็นหนังสือที่มีคุณภาพดีตามเกณฑ์ ส่วนอักษรานุกรมภูมิศาสตร์ที่เหลืออีก 1 ชื่อเรื่องนั้นยังมีคุณภาพไม่ดีตามเกณฑ์ อักษรานุกรมภูมิศาสตร์เล่มที่มีคุณภาพดีที่สุดได้แก่ อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พระนคร : ราชบัณฑิตยสถาน, 2506.

ในค่านคุณภาพส่วนประกอบแต่ละค่านนั้นปรากฏว่า ส่วนประกอบค่านผู้จัดทำ และผู้พิมพ์โฆษณา มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ส่วนประกอบค่านเนื้อเรื่อง และการจัดลำดับเรื่อง มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนประกอบค่านความน่าเชื่อถือ และลักษณะเฉพาะของอักษรานุกรมภูมิศาสตร์มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนประกอบค่านปีที่พิมพ์ เครื่องช่วยคน รูปเล่ม และการพิมพ์ และลักษณะพิเศษของอักษรานุกรมภูมิศาสตร์มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ยังไม่ดีนัก

อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ที่นำมาวิเคราะห์นี้ เป็นหนังสือเก่าเกือบทั้งหมด
ทั้งนั้นข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมมาจึงค่อนข้างล้าสมัย

อักษรานุกรมชีวประวัติ อักษรานุกรมชีวประวัติที่นำมาวิเคราะห์มีจำนวน
ทั้งสิ้น 7 ชื่อเรื่อง หรือร้อยละ 1.85 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ อักษรานุกรม
ชีวประวัติที่มีคุณภาพดีที่สุดได้คะแนนคุณภาพร้อยละ 84.00 อักษรานุกรมชีวประวัติที่มี
คุณภาพต่ำที่สุดได้คะแนนคุณภาพร้อยละ 70.00 อักษรานุกรมชีวประวัติที่นำมาวิเคราะห์
นี้ได้คะแนนคุณภาพโดยเฉลี่ยร้อยละ 77.00 และอักษรานุกรมชีวประวัติที่นำมาวิเคราะห์
ทุกเล่มเป็นหนังสืออ้างอิงที่มีคุณภาพดีตามเกณฑ์ ส่วนอักษรานุกรมชีวประวัติที่มีคุณภาพดี
ที่สุดนั้นได้แก่ ประวัติครู พระนคร : ศุภสภา. ระบายปี 2500 -

และ Who's Who in Thailand. Bangkok : Advance Products.
Monthly, 1976 -

ในค่านคุณภาพส่วนประกอบแต่ละค่านของอักษรานุกรมชีวประวัตินั้นปรากฏว่า
ส่วนประกอบค่านเนื้อเรื่องและลักษณะเฉพาะของอักษรานุกรมชีวประวัติมีคุณภาพอยู่ใน
เกณฑ์ดีมาก ส่วนประกอบค่านผู้พิมพ์โฆษณา ปีที่พิมพ์ ความน่าเชื่อถือ และการจัด
ลำดับเรื่องมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนประกอบค่านเครื่องช่วยคน รูปเล่มและการพิมพ์
และลักษณะพิเศษของอักษรานุกรมชีวประวัติ มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และไม่
ปรากฏว่ามีส่วนประกอบค่านใดมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ต่ำเลย

อักษรานุกรมชีวประวัติที่นำมาวิเคราะห์ส่วนใหญ่รวบรวมไว้ทั้งชีวประวัติของ
ชาวไทยและชาวต่างประเทศ และรวบรวมไว้ทั้งชีวประวัติของบุคคลที่สิ้นชีวิตไปแล้วและ
ชีวประวัติของบุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่

หนังสือรายปี หนังสือรายปีที่นำมาวิเคราะห์มีจำนวนเพียง 3 ชื่อเรื่องหรือ
ร้อยละ 0.79 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์เท่านั้น หนังสือรายปีที่มีคุณภาพดีที่สุด
ได้คะแนนคุณภาพร้อยละ 86.00 และหนังสือรายปีที่มีคุณภาพต่ำที่สุดนั้นได้คะแนนคุณภาพ

ร้อยละ 70.00 หนังสือรายปีที่นำมาวิเคราะห์ทั้งหมดนี้ได้คะแนนคุณภาพโดยเฉลี่ยร้อยละ 75.32 หนังสือรายปีเล่มที่มีคุณภาพดีที่สุดนั้นได้แก่ สมุดสถิติรายปี. พระนคร : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2459 -

ในด้านคุณภาพส่วนประกอบแต่ละด้านของหนังสือรายปีนั้นปรากฏว่าส่วนประกอบด้านผู้จัดทำและเนื้อเรื่องมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ส่วนประกอบด้านผู้พิมพ์โฆษณา ปีที่พิมพ์ รูปเล่มและการพิมพ์มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนประกอบด้านความน่าเชื่อถือ การจัดลำดับเรื่อง เครื่องช่วยคน และลักษณะเฉพาะของหนังสือรายปี มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง สำหรับส่วนประกอบที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ยังไม่ดีนั้นมีอยู่เพียงด้านเดียว คือ ด้านลักษณะพิเศษของหนังสือรายปี

หนังสือรายปีที่นำมาวิเคราะห์นี้หยุดจัดทำไปแล้ว 2 ชื่อเรื่อง คงมีแค่ สมุดสถิติรายปี เท่านั้น ที่ยังมีการจัดทำต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

นอกจากศึกษาคุณภาพของหนังสืออ้างอิงแต่ละประเภทแล้ว ผู้วิจัยยังศึกษาข้อดีและข้อบกพร่องของหนังสืออ้างอิงอีกด้วย โดยนำส่วนประกอบด้านต่าง ๆ ของหนังสืออ้างอิงมาวิเคราะห์ว่า ส่วนประกอบแต่ละด้านมีลักษณะเป็นอย่างไร และลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อาจอยู่ในระดับที่น่าพอใจหรือไม่ และยังมีส่วนประกอบด้านใดบ้างที่ยังมีข้อบกพร่องสมควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้ คือ

ผู้จัดทำ หนังสืออ้างอิงส่วนใหญ่ร้อยละ 48.68 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์มีคุณภาพด้านผู้จัดทำอยู่ในเกณฑ์ดี ผู้จัดทำส่วนมากเคยเขียนหนังสือหรือบทความทางวิชาการมาก่อน และเป็นบุคคลที่มีคุณวุฒิเป็นที่น่าเชื่อถือ มีหนังสืออ้างอิงเพียงร้อยละ 5.82 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ทั้งหมดเท่านั้น ที่ผู้จัดทำมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ยังไม่ดีนัก

ผู้พิมพ์โฆษณา หนังสืออ้างอิงส่วนใหญ่ร้อยละ 43.65 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ มีคุณภาพค่าผู้พิมพ์โฆษณาอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ผู้พิมพ์โฆษณาส่วนมากจัดพิมพ์หนังสืออ้างอิงได้คือพอสมควร ส่วนขอบกพร่องด้านการพิมพ์โฆษณานั้น ได้แก่ ความผิดพลาดด้านการพิสูจน์อักษร ซึ่งความบกพร่องส่วนใหญ่เกิดจากการพิมพ์ตัวอักษรบางตัวตกไปมากกว่าจะเป็นการสะกดผิดทั้งคำ นอกจากนี้ยังพบว่าหนังสืออ้างอิงส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่หน่วยราชการต่าง ๆ เป็นผู้พิมพ์โฆษณา

ปีที่พิมพ์ หนังสืออ้างอิงส่วนใหญ่ร้อยละ 44.72 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์มีคุณภาพค่าปีที่พิมพ์อยู่ในเกณฑ์ดีและปานกลาง หนังสือเหล่านี้เป็นหนังสือที่ค่อนข้างใหม่ จัดพิมพ์ขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2512 - 2520 แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีหนังสืออ้างอิงอีกจำนวนไม่น้อยที่เป็นหนังสือเก่า ซึ่งยังไม่มีมีการปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัยขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าผู้พิมพ์โฆษณาส่วนใหญ่ ไม่มีนโยบายแก้ไขปรับปรุงหนังสืออย่างต่อเนื่อง คือส่วนมากมักจัดพิมพ์เพียงครั้งเดียวแล้วก็เลิกไป ไม่มีการนำหนังสือเล่มนั้นมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อจัดพิมพ์ฉบับใหม่ขึ้น ทำให้หนังสืออ้างอิงบางส่วนให้ข้อมูลที่ไม่มีทันสมัย

เนื้อเรื่อง หนังสืออ้างอิงส่วนใหญ่ร้อยละ 53.70 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์มีคุณภาพค่าเนื้อเรื่องอยู่ในเกณฑ์ดี เนื้อเรื่องกระชับรัด ใจความชัดเจน มีหนังสืออ้างอิงเพียงร้อยละ 1.07 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์เท่านั้นที่ยังจัดเนื้อเรื่องได้ไม่ดี คำอธิบายเนื้อเรื่องบางตอนไม่แจ่มแจ้งและเข้าใจยาก

ความน่าเชื่อถือ หนังสืออ้างอิงส่วนใหญ่ร้อยละ 50.79 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ มีคุณภาพค่าความน่าเชื่อถืออยู่ในเกณฑ์ดี ให้ข้อมูลที่ค่อนข้างทันสมัย สำหรับขอบกพร่องที่ควรแก้ไขให้ดีขึ้นก็คือ ส่วนใหญ่ไม่มีการจัดทำบรรณานุกรมและเชิงอรรถอย่างถูกต้องตามแบบแผน

การจัดลำดับเรื่อง หนังสืออ้างอิงส่วนใหญ่ร้อยละ 71.96 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ มีคุณภาพค่าการจัดลำดับเรื่องอยู่ในเกณฑ์ดี คือจัดลำดับเรื่องได้เหมาะสม

สมกับประเภทของหนังสือและลักษณะวิชา ค้นเรื่องที่ต้องการได้สะดวก นอกจากนี้ยังพบว่าหนังสืออ้างอิงเหล่านี้มักขาดส่วนโยงในเนื้อเรื่อง ซึ่งนำผู้อ่านไปอ่านเรื่องอื่น ๆ ที่เนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กัน

เครื่องช่วยค้น หนังสืออ้างอิงส่วนใหญ่ร้อยละ 71.69 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์มีคุณภาพด้านเครื่องช่วยค้นเรื่องอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ขาดเครื่องอำนวยความสะดวกในการค้นเรื่องเกือบทุกประเภท

รูปเล่มและการพิมพ์ หนังสืออ้างอิงส่วนใหญ่ร้อยละ 39.69 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ มีคุณภาพด้านรูปเล่มและการพิมพ์อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง แต่ในขณะเดียวกันก็ปรากฏว่ามีหนังสืออ้างอิงถึงร้อยละ 33.33 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ซึ่งมีคุณภาพด้านรูปเล่มและการพิมพ์อยู่ในเกณฑ์ยังไม่ดีนัก หนังสืออ้างอิงเหล่านี้พิมพ์ด้วยกระดาษที่มีคุณภาพต่ำ หมึกที่ใช้พิมพ์ข้อความเลอะเลือนไม่สม่ำเสมอ การเย็บเล่มและการเข้าเล่มยังไม่ประณีตเท่าที่ควร ทำให้หนังสือมีลักษณะไม่ทนทานและขาดอายุ

ลักษณะเฉพาะของหนังสืออ้างอิงแต่ละประเภท หนังสืออ้างอิงส่วนใหญ่ร้อยละ 53.70 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ มีคุณภาพด้านลักษณะเฉพาะอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ได้ดีพอสมควร

ลักษณะพิเศษของหนังสืออ้างอิง หนังสืออ้างอิงส่วนใหญ่ร้อยละ 58.47 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ มีคุณภาพด้านลักษณะพิเศษอยู่ในเกณฑ์ต่ำส่วนมากขาดภาพประกอบ แผนที่ และตารางประกอบเรื่อง ภาพและแผนที่ที่ใช้ประกอบเรื่องยังไม่ทันสมัย ไม่สวยงาม และมีขนาดเล็กเกินไป

จากรายละเอียดดังกล่าวข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่า ส่วนประกอบแต่ละด้านยังคงมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่ก็นับได้ว่ามีคุณภาพค่อนข้างดี และเป็นที่น่าสังเกตว่าส่วนประกอบด้านเครื่องช่วยค้น รูปเล่มและการพิมพ์ และลักษณะพิเศษของหนังสือ มีข้อบกพร่อง

มากกว่าส่วนประกอบด้านอื่น ๆ

ในการวิเคราะห์หนังสืออ้างอิงนี้ นอกจากจะได้วิเคราะห์คุณค่าของหนังสือ ทั้งรายละเอียดข้างต้นนี้แล้ว ผู้วิจัยยังได้นำหนังสืออ้างอิงเหล่านี้มาแยกออกตามสาขา วิชาตามระบบการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยมของคิวอีกด้วย ซึ่งก็ปรากฏว่ามีหนังสือ อ้างอิงที่ให้ความรู้ด้านภาษามากที่สุด คือมีถึงร้อยละ 32.01 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมา วิเคราะห์ ส่วนในสาขาวิชาที่มีการจัดทำหนังสืออ้างอิงมากเป็นจำนวนรองลงไป ได้แก่ หนังสืออ้างอิงในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ ความรู้ทั่วไป วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศาสนา วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ ศิลปะ วรรณคดี และปรัชญาตามลำดับ โดยเฉพาะใน 3 สาขาวิชาสุดท้ายนั้น มีจำนวนหนังสืออ้างอิงน้อยมาก คือในแต่ละ สาขาวิชาที่มีจำนวนไม่ถึงร้อยละ 2 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์เท่านั้น

ในคำอธิบายการผลิตหนังสืออ้างอิงนั้นปรากฏว่า ระยะเวลาที่มีการผลิตหนังสือ อ้างอิงมากที่สุดนั้นได้แก่ระยะเวลาดังกล่าว พ.ศ. 2510 เป็นต้นมา ในระยะเวลาก่อน ปี พ.ศ. 2510 นั้น มีการผลิตหนังสืออ้างอิงเพียงร้อยละ 40.48 ของหนังสืออ้างอิงที่ นำมาวิเคราะห์เท่านั้น แต่พอมาถึง พ.ศ. 2510 - 2520 จำนวนการผลิตหนังสือ อ้างอิงก็เพิ่มขึ้น คือมีการผลิตถึงร้อยละ 59.52 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในระยะ 10 ปี หลังนี้มีการผลิตหนังสืออ้างอิงเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 19.05 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ ปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้มีการผลิตหนังสือเพิ่มขึ้นก็คือ การศึกษาขยายตัวขึ้น จำนวนผู้รู้หนังสือและจำนวนผู้ได้รับการศึกษาในชั้นสูงก็มีมากขึ้น ด้วย และมีแนวโน้มว่าอัตราการผลิตหนังสืออ้างอิงจะยังคงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

เมื่อวิเคราะห์หนังสืออ้างอิงทุกด้านโดยละเอียดแล้ว ผู้วิจัยพบว่าหนังสืออ้างอิง ที่มีคุณภาพอยู่ในระดับสูงนั้น เป็นหนังสืออ้างอิงที่มีคุณสมบัติสำคัญ 6 ประการ คือ เป็น หนังสือที่เรียบเรียงโดยผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลที่ทันสมัยและน่าเชื่อถือ อธิบายความได้กระตัก รัดเป็นหนังสือที่พิมพ์ด้วยกระดาษที่มีคุณภาพดี คุ้มปกแข็งทนทาน มีเครื่องอำนวยความสะดวก

ในการค้นเรื่องอย่างครบถ้วน และมีภาพประกอบชัดเจนสวยงาม สำหรับหนังสืออ้างอิง
ที่มีคุณภาพอยู่ในระดับค่านั้นเป็นหนังสือที่มีขอบพวงสำคัญ 5 ประการ คือ ข้อมูลลุ่มลึก
การเรียบเรียงเนื้อเรื่องไม่ชัดเจน จัดพิมพ์ด้วยกระดาษที่มีคุณภาพต่ำและเย็บเล่มไม่
ประณีต ซากเครื่องอำนวยความสะดวกในการค้นเรื่อง ภาพประกอบมีน้อย ไม่ชัดเจน
และไม่สวยงาม

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบว่า หนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์มีปริมาณไม่
สมดุลกัน คือหนังสืออ้างอิงบางประเภทและบางสาขาวิชายังมีจำนวนน้อยเกินไป และถึง
แม้ว่าหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ส่วนใหญ่ จะเป็นหนังสือที่มีคุณภาพตรงตามเกณฑ์ก็ตาม
แต่คุณภาพของหนังสือยังอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก สมควรมีการแก้ไขปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้น
ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในการจัดทำหนังสืออ้างอิงนั้นควรมีการปรับปรุงให้ดีขึ้นทั้งทางด้านปริมาณ
และคุณภาพดังรายละเอียดที่จะกล่าวต่อไปนี้คือ

1. ควรมีการจัดทำหนังสืออ้างอิงสำหรับบุคคลทุกระดับ โดยจัดทำหนังสือ
อ้างอิงสำหรับนักวิจัย นักเรียนนักศึกษา และประชาชนโดยทั่วไปอย่างทั่วถึง เพื่อส่งเสริม
การค้นคว้าของบุคคลในระดับนั้น ๆ แต่จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบว่าหนังสืออ้างอิง
ส่วนใหญ่จัดทำสำหรับนักเรียนและประชาชนทั่วไป ยังขาดหนังสืออ้างอิงที่จัดทำเพื่อช่วย
การค้นคว้าของนักวิจัย และนักศึกษาในชั้นสูง หนังสืออ้างอิงส่วนใหญ่ให้ความรู้ในระดับ
ต้น มีหนังสืออ้างอิงเป็นจำนวนน้อยมากที่ให้ความรู้ในระดับสูง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็น
ว่าน่าจะมีการจัดทำหนังสืออ้างอิงเพื่อช่วยส่งเสริมการศึกษาในระดับสูงให้มากขึ้น นอก
จากนี้ยังเป็นที่น่าสังเกตว่าหนังสืออ้างอิงบางส่วนที่จัดทำสำหรับเด็กหรือสำหรับนักเรียนนั้น
ไม่มีลักษณะเป็นหนังสือสำหรับเด็กอย่างแท้จริง รูปแบบในการจัดทำ ลักษณะรูปเล่ม
การเรียบเรียงเนื้อเรื่อง และภาพประกอบเรื่อง มีลักษณะเหมือนหนังสือสำหรับผู้ใหญ่
ทุกประการ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าน่าจะมีการจัดทำหนังสืออ้างอิงสำหรับเด็กให้มี

ลักษณะเป็นหนังสือของเด็กอย่างแท้จริง เช่น เลื่อนเนื้อเรื่องให้สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของเด็ก จัดทำคำอธิบายเนื้อเรื่องให้ง่ายและมีลักษณะน่าอ่าน มีภาพประกอบเรื่องสอดคล้องที่สวยงาม จัดพิมพ์ด้วยตัวอักษรที่เหมาะสมกับสายตาของเด็ก ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้จะเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจให้เด็กอยากอ่านอยากค้นคว้าจากหนังสือ

2. ควรมีการปรับปรุงหนังสืออ้างอิงเล่มเก่า ๆ ให้ทันสมัยขึ้น ในการศึกษาวิชาการทุกแขนงนั้น นอกจากจะต้องอาศัยสิ่งพิมพ์ประกอบการศึกษาที่ให้อรรถาธิบายน่าเชื่อถือแล้ว สิ่งพิมพ์เหล่านั้นควรจะให้ข้อมูลที่ทันสมัยด้วย ในปัจจุบันนี้มีผู้ทำงานวิจัยและเขียนบทความต่าง ๆ มากขึ้น และในผลงานเหล่านี้ก็ได้รวบรวมความคิดหรือข้อมูลใหม่ ๆ ที่ขยายขอบเขตของวิชาความรู้ให้มากขึ้นกว่าเดิม ดังนั้นหนังสือประกอบการค้นคว้าต่าง ๆ จึงต้องเป็นหนังสือที่รวบรวมความรู้ใหม่ ๆ เอาไว้อย่าง เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้อย่างเต็มที่ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้จัดทำและผู้พิมพ์โฆษณาจะนำหนังสืออ้างอิงเล่มเก่า ๆ ที่จัดพิมพ์มาตั้งแต่หรือก่อน พ.ศ. 2510 มาปรับปรุงแก้ไขใหม่ โดยเฉพาะพจนานุกรมศัพท์วิชาการในแขนงต่าง ๆ ซึ่งมักจะปรากฏคำศัพท์วิชาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ คำศัพท์บางคำอาจเป็นคำที่เลิกใช้ไปแล้ว และมีการกำหนดคำใหม่ขึ้นมาใช้แทน ซึ่งผู้อ่านควรมีโอกาสได้ทราบความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ นอกจากนี้ผู้จัดทำและผู้พิมพ์โฆษณา น่าจะมีการกำหนดนโยบายการจัดทำให้มีการแก้ไขปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง คือกำหนดไว้เป็นหลักการว่า จะนำหนังสือแต่ละเล่มมาแก้ไขปรับปรุงใหม่ทุก ๆ 3 ปี หรือทุก ๆ 5 ปี เป็นต้น หรืออาจจัดทำหนังสือฉบับเพิ่มเติม (Supplement) เพื่อเพิ่มเติมความรู้ใหม่ ๆ ลงไป ซึ่งผู้อ่านอาจใช้ฉบับเพิ่มเติมนี้ควบคู่ไปกับฉบับเดิมด้วย

จากการสำรวจหนังสืออ้างอิง ผู้วิจัยพบว่าหนังสืออ้างอิงจำนวน... ไม่น้อยที่มีคุณค่าและให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน แต่กลับไม่มีผู้นำมาแก้ไขปรับปรุง จึงทำให้หนังสือเหล่านั้นเป็นหนังสือที่คอยข้างล้าสมัย เช่น พจนานุกรมศัพท์แพทยฉบับฉบับราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมศัพท์ ภูมิศาสตร์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมลำดับสระ พจนานุกรมศัพท์ช่าง Thai Government and Its Setting... อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ฉบับ

ราชบัณฑิตยสถาน ใครเป็นใครในประเทศไทย Thailand Yearbook 1966 และ ประเทศไทย 2509 และทำเนียบนักวิจัยของคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เป็นคน หนังสืออ้างอิงดังกล่าวนี้ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้ทันสมัยขึ้น หรือจัดทำฉบับเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มความรู้นี้ ๆ ให้กับผู้อ่านด้วย

3. ควรมีการจัดทำบรรณานุกรมและเชิงอรรถอย่างถูกต้องตามแบบแผน

ในการเรียบเรียงหนังสือนั้นถือว่า บรรณานุกรมและเชิงอรรถจะเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้จัดทำได้หลักฐานประกอบการเรียบเรียงมาจากที่ใด ตลอดจนนักวิจัยบางคนก็อาจพิจารณาด้วยว่า หลักฐานต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียบเรียงนั้นน่าเชื่อถือหรือไม่ ดังนั้นบรรณานุกรมและเชิงอรรถจึงเป็นสิ่งที่ช่วยยืนยันความถูกต้องของข้อความ ช่วยให้หนังสือมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น และยังเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาเรื่องราวให้ละเอียดลึกซึ้งต่อไป จึงถือกันว่าหนังสือทางวิชาการทุกเล่ม ควรมีบรรณานุกรมและเชิงอรรถไว้อย่างครบถ้วน¹ แต่จากการวิเคราะห์หนังสืออ้างอิงนี้ ผู้วิจัยพบว่าหนังสืออ้างอิงส่วนมากไม่มีบรรณานุกรมและเชิงอรรถอย่างถูกต้อง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้จัดทำหนังสือยังให้ความสำคัญกับการจัดทำบรรณานุกรมและเชิงอรรถน้อยมาก และควรให้ความสำคัญกับบรรณานุกรมและเชิงอรรถมากกว่านี้ บรรณานุกรมและเชิงอรรถที่ถูกต้องตามแบบแผนนั้นนอกจากจะช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับหนังสือแล้วยังเป็นเครื่องส่งเสริมการค้นคว้าอีกด้วย

4. ควรมีการปรับปรุงคุณภาพคานการพิมพ์ การเย็บเล่ม และการจัดเครื่องช่วยค้นต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

ในการจัดพิมพ์หนังสืออ้างอิงนั้นถือว่า หนังสือที่ดีจะต้องเป็นหนังสือที่น่าอ่าน คือเป็นหนังสือที่พิมพ์ด้วยกระดาษที่มีคุณภาพดี ตัวอักษรชัดเจนสวยงาม หมึกที่ใช้พิมพ์ พิมพ์ข้อความได้สม่ำเสมอ ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านหนังสือได้ด้วยความสบายตา การเย็บเล่มหนังสือจะต้องประณีตและแข็งแรงทนทาน ตลอดจนควรมีเครื่องอำนวยความสะดวกในการค้นเรื่องอย่างครบถ้วนด้วย² แต่จากการสำรวจและวิเคราะห์หนังสืออ้างอิง ผู้วิจัยพบว่า

¹Robert B. Down, How To Do Library Research, p. 14.

²Robert N. Brodus., Selecting Library Materials, pp. 55-6.

หนังสืออ้างอิงบางส่วนยังขาดคุณลักษณะดังที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้นจึงน่าจะมีการปรับปรุงแก้ไขคุณภาพคานการพิมพ์ให้ดีขึ้น

ในการที่จะปรับปรุงให้หนังสืออ้างอิงให้มีคุณภาพคานการพิมพ์ การเย็บเล่ม ตลอดจนมีเครื่องอำนวยความสะดวกในการค้นเรื่องอย่างครบถ้วนนั้น จะต้องมีการปรับปรุงกิจการพิมพ์โฆษณาให้ดีขึ้น ซึ่งการปรับปรุงนี้อาจหมายถึงการเพิ่มต้นทุนการผลิตหนังสือเพื่อจัดหาคณะและวัสดุการพิมพ์ที่มีคุณภาพดีมาใช้จัดพิมพ์ ซึ่งอาจมีผลให้ราคาจำหน่ายหนังสือสูงขึ้น ผู้วิจัยมีความเห็นเช่นเดียวกับที่ อำไพ จันทรจิระ เคยเสนอไว้ คือรัฐควรให้การสนับสนุนกิจการพิมพ์อย่างจริงจัง โดยถือว่ากิจการพิมพ์เป็นอุตสาหกรรมภายใต้การส่งเสริมของรัฐ ลดภาษีขาเข้าให้กับวัสดุและอุปกรณ์คานการพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้พิมพ์โฆษณาสามารถจัดหาวัสดุที่มีคุณภาพดีมาใช้พิมพ์หนังสือได้ และจำหน่ายหนังสือได้ในราคาที่ไม่สูงนัก¹

นอกจากนี้สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทยน่าจะได้นำเกณฑ์มาตรฐาน หรือหลักเกณฑ์ในคานการจัดพิมพ์หนังสือประเภทต่าง ๆ และให้สำนักพิมพ์ต่าง ๆ รับมาตรฐานนี้ไปใช้ในการจัดพิมพ์หนังสือโดยทั่วกัน

5. ควรจัดทำภาพประกอบในหนังสือให้สวยงาม โดยปกติภาพประกอบในหนังสือนั้น จะต้องเป็นภาพประกอบที่ชัดเจนสวยงาม เป็นภาพที่มีขนาดใหญ่พอสมควร ควรจัดพิมพ์ภาพเหล่านี้ลงบนกระดาษที่มีคุณภาพดี ¹ หรือควรจัดพิมพ์ภาพลงบนกระดาษที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้พิมพ์ภาพโดยเฉพาะ² แต่จากการวิเคราะห์ลักษณะของภาพประกอบเรื่อง ผู้วิจัยพบว่าภาพประกอบส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก และไม่ชัดเจนสวยงาม ตลอดจนปรากฏว่า

¹ อำไพ จันทรจิระ, "ประวัติและวิวัฒนาการคานการพิมพ์ในประเทศไทย," หน้า 214.

² David Spiller, Book Selection..., p. 21.

มีหนังสืออ้างอิงบางส่วนพิมพ์ภาพประกอบลงบนกระดาษปรู๊ฟ ซึ่งเป็นกระดาษที่มีคุณภาพต่ำ ทำให้ภาพที่ได้ออกมาค่อนข้างมัวมองเห็นรายละเอียดในภาพได้ไม่ชัด ภาพประกอบเหล่านี้จะได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยผู้พิมพ์โฆษณาควรคัดเลือกภาพประกอบเรื่อง และจัดพิมพ์ภาพอย่างระมัดระวัง เพื่อให้ได้ภาพประกอบที่มีคุณภาพดี และในการจัดทำภาพประกอบมาลงพิมพ์ในหนังสือนั้น ควรเป็นภาพประกอบที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้กับหนังสือเล่มนั้นโดยเฉพาะ ไม่ควรนำภาพจากแหล่งอื่นมาใช้ประกอบเรื่อง พร้อมทั้งควรมีการจัดทำภาพประกอบสีให้มากขึ้นด้วย

นอกจากนี้ควรมีแผนที่ประกอบเรื่องให้มากขึ้น รวมทั้งแผนที่ที่นำมาลงพิมพ์ควรเป็นแผนที่ที่มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ แผนที่ประกอบเรื่องควรเป็นภาพที่มีรายละเอียดมากพอสมควร มิใช่เป็นแค่เพียงแผนที่ที่มีเส้นร่างอย่างคร่าว ๆ เช่นเกี่ยวกับที่เป็นอยู่ และควรมีการจัดทำแผนที่ให้เป็นภาพสีด้วย เพราะสีต่าง ๆ บนแผนที่จะช่วยสื่อความหมายได้เป็นอย่างดี

ในด้านที่เกี่ยวกับภาพประกอบนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าน่าจะมีการเพิ่มภาพแผนที่ แผนที่ภูมิ แผนที่ และตารางในหนังสืออ้างอิงให้มากขึ้น รวมทั้งน่าจะปรับปรุงคุณภาพของภาพและแผนที่เหล่านั้นให้ดีขึ้นด้วย

6. ควรมีการจัดทำหนังสืออ้างอิงในบางสาขาวิชาและหนังสืออ้างอิงบางประเภทเพิ่มขึ้น จากการสำรวจและวิเคราะห์หนังสืออ้างอิงพบว่ามีหนังสืออ้างอิงในสาขาวิชาปรัชญา ศาสนา วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ และศิลปะเป็นจำนวนน้อยมาก คือในแต่ละสาขามีจำนวนไม่ถึงร้อยละ 2 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ ทำให้ผู้สนใจในสาขาวิชาต่าง ๆ เหล่านี้ขาดหนังสือเพื่อใช้ประกอบการค้นคว้า ดังนั้นจึงน่าจะมีการจัดทำหนังสืออ้างอิงในสาขาวิชาดังกล่าวข้างต้นให้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้มีหนังสือเพื่อใช้ประกอบการศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

¹Frances N. Cheney, Fundamental Reference Sources, p. 284.

นอกจากนี้ยังปรากฏว่า มีการจัดทำหนังสืออ้างอิงบางประเภท คือสารานุกรม วรรณคดีและสารสังเขป และหนังสือรายปีเป็นจำนวนน้อยมาก คือในแต่ละประเภทยี่ จำนวนการจัดทำไม่ถึงร้อยละ 5 ของหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์ ทำให้มีหนังสืออ้างอิงไม่เพียงพอต่อความต้องการ หนังสืออ้างอิงบางประเภท เช่น พจนานุกรมมีจำนวนค่อนข้างมาก ผู้ใช้สามารถเลือกใช้พจนานุกรมได้ตามวัตถุประสงค์ แต่ในขณะเดียวกันก็จะเห็นได้ว่า หนังสืออ้างอิงบางประเภทยี่จำนวนน้อยเกินไป และในแต่ละประเภทยี่นั้นก็ยังมีหนังสืออ้างอิงไม่ครบทุกสาขาวิชา ทำให้ผู้ใช้ประสบปัญหาในการจัดหาหนังสือเพื่อประกอบการค้นคว้า ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรมีการจัดทำหนังสืออ้างอิงให้ครบทุกสาขาวิชาและครบทุกประเภท หนังสือประเภทใดหรือสาขาวิชาใดที่ยี่ขาดแคลนอยู่ก็ควรได้รับการจัดทำเพิ่มขึ้น การมีหนังสืออ้างอิงอย่างครบถ้วนจะเป็นสิ่งที่ยี่ช่วยขจัดปัญหาการขาดแคลนเอกสารช่วยการค้นคว้าให้หมดไป หรือช่วยให้มีปัญหายี่ดังกล่าวนี้ลดลง

7. ควรมีการจัดทำสารานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้เสร็จสิ้นอย่างสมบูรณ์
 ในปัจจุบันนี้เห็นว่าสารานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานเป็นสารานุกรมที่ยี่สำคัญชุดหนึ่ง กล่าวได้ว่าเป็นสารานุกรมที่ยี่คุณภาพดีกว่าสารานุกรมชุดอื่น ๆ อีกหลายชุด แต่ในปัจจุบันนี้ปรากฏว่ายังจัดทำสารานุกรมชุดนี้ได้ไม่มากเท่าที่ควร สารานุกรมชุดนี้เริ่มตีพิมพ์บทความครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2498 ซึ่งเป็นเวลาประมาณ 22 ปีมาแล้ว จนกระทั่งถึงในปัจจุบันจัดทำสารานุกรมมาได้เพียงแคบทความตัวอักษร ท. เท่านั้น และยังไม่มีความเห็นว่าการจัดทำจะเสร็จสิ้นลงในระยะเวลายี่อันรวดเร็ว ซึ่งอุปสรรคสำคัญที่ยี่ทำให้สารานุกรมชุดดังกล่าวนี้ดำเนินไปได้อย่างล่าช้ามากนั้น ก็คือ การขาดแคลนบทความเพื่อนำมาตีพิมพ์ เพราะนักวิชาการหลายท่านไม่มีเวลาในการเขียนบทความ นอกจากนี้ราชบัณฑิตยสถานยังมีหน้าที่ความรับผิดชอบหลายอย่าง ขาดกำลังคนในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไป ขาดบุคลากรในการติดต่อและประสานงานเพื่อจัดพิมพ์หนังสือ ตลอดจนขาดงบประมาณเพื่อยี่ดำเนินการจัดพิมพ์อีกด้วย¹ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าถ้าราชบัณฑิตยสถานได้

¹สัมภาษณ์ เจริญ อินทรเกษม, เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน, 20 มีนาคม

รับการสนับสนุนด้านกำลังคนและงบประมาณมากกว่านี้แล้ว การดำเนินงานเพื่อจัดทำหนังสืออ้างอิงอาจจะคล่องตัวขึ้น นอกจากนี้จะมีการแบ่งส่วนงานใหม่ ให้มีกองหรือแผนกหนึ่งแผนกใดรับผิดชอบในด้านการจัดทำสารานุกรมและหนังสืออ้างอิงประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะ

8. ควรมีการจัดทำรายชื่อมาตรฐาน (Standard List)

สำหรับหนังสืออ้างอิงไทย เช่นเดียวกับที่สมาคมห้องสมุดอเมริกันได้จัดทำรายชื่อมาตรฐานของหนังสืออ้างอิงขึ้น ได้แก่ Reference Books for Small and Medium Sized Public Libraries. Chicago : A.L.A, 1969 และ Reference Books for Small and Medium Sized Libraries. Chicago : A.L.A, 1974 เป็นต้น

สำหรับในประเทศไทยนั้นการจัดทำรายชื่อมาตรฐานของหนังสืออ้างอิง น่าจะอยู่ภายใต้การอำนวยการของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย โดยมีบรรณารักษ์หรือผู้แทนจากห้องสมุดประเภทต่าง ๆ มาเป็นผู้ร่วมในการจัดทำ และเมื่อจัดทำสำเร็จแล้วก็ควรมีการพิมพ์เผยแพร่ให้บรรณารักษ์ได้ทราบโดยทั่วกัน นอกจากร่วมมือกันจัดทำรายชื่อมาตรฐานแล้ว บรรณารักษ์ควรช่วยกันเขียนบทวิจารณ์หรือแนะนำหนังสืออ้างอิงใหม่ ๆ ของไทยลงในวารสารห้องสมุดบ้าง ซึ่งจะเป็นการเผยแพร่ให้บรรณารักษ์ได้มีโอกาสทราบข่าวสารเกี่ยวกับหนังสืออ้างอิง และอาจนำไปใช้เป็นเครื่องช่วยประกอบการเลือกซื้อหนังสืออ้างอิงด้วย

ในปัจจุบันนี้บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ประสบปัญหาในด้านการเลือกซื้อและจัดหาหนังสืออ้างอิงอยู่ไม่น้อย เพราะไม่ทราบว่าได้มีการจัดพิมพ์หนังสืออ้างอิงเล่มใดชิ้นบ้าง และหนังสืออ้างอิงแต่ละเล่มที่มีอยู่ในห้องสมุดนั้นมีเนื้อหาสาระเป็นอย่างไร เล่มใดมีประโยชน์ มีคุณค่าสมควรจัดหามาไว้ในห้องสมุด ปัญหาดังกล่าวนี้จะลดน้อยลงมากหากได้มีการจัดทำรายชื่อมาตรฐานของหนังสืออ้างอิง และมีการเขียนบทวิจารณ์หรือแนะนำหนังสืออ้างอิงในวารสารห้องสมุดให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยที่ควรจัดทำต่อไป

1. ประเมินคุณค่าหนังสืออ้างอิงบางประเภทที่ไม่ได้รวมอยู่ในขอบเขตของงานวิจัยนี้ เนื่องจากหนังสืออ้างอิงเหล่านั้นมีลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างไปจากหนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์นี้ ซึ่งได้แก่ แผนที่ หนังสือคู่มือ และสิ่งพิมพ์รัฐบาลบางประเภทหรือบางสาขาวิชา

2. สำนักรวบรวมหนังสืออ้างอิงว่า ทั้งผู้ใช้และบรรณารักษ์นิยมใช้หนังสืออ้างอิงเล่มใดบ้าง และมีหนังสืออ้างอิงเล่มใดบ้างที่ได้มีผู้นำไปใช้ประกอบการค้นคว้าและการวิจัยมากที่สุด

3. ประเมินคุณค่าหนังสืออ้างอิงในห้องสมุด (Reference Collection) โดยศึกษาและวิเคราะห์ว่าหนังสืออ้างอิงที่มีอยู่ในห้องสมุดแต่ละแห่งนั้นมีคุณภาพเป็นอย่างไร ห้องสมุดใดมีหนังสืออ้างอิงที่มีคุณภาพสูงไว้มากที่สุด ซึ่งในการประเมินคุณค่านี้อาจแยกประเมินคุณค่าตามประเภทของห้องสมุดหรือแยกประเมินคุณค่าตามสาขาวิชาก็ได้.